

**CLASSICAL GREEK
HIGHER LEVEL
PAPER 2**

Friday 23 May 2003 (morning)

2 hours

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Section A: answer the questions on three of the passages. The three passages should be selected from two prescribed topics only.
- Section B: answer one question.

SECTION A

Answer the questions on three of the passages. The three passages should be selected from two prescribed topics only.

1. The Homeric Epic:

(a) Homer *Odyssey* 21. 80-95

Ὡς φάτο, καί ρ' Εὐμαιον ἀνώγει, δῖον ὑφορβόν, 80
 τόξον μνηστήρεσσι θέμεν πολιόν τε σίδηρον.
 δακρύσας δ' Εὐμαιος ἐδέξατο καὶ κατέθηκε·
 κλαῖε δὲ βουκόλος ἄλλοθ', ἐπεὶ ἴδε τόξον ἀνακτος.
 Ἀντίνοος δ' ἐνένιπεν ἔπος τ' ἔφατ' ἔκ τ' ὀνόμαζε·
 "νήπιοι ἀγροῖῳται, ἐφημέρια φρονέοντες, 85
 ἃ δειλῶ, τί νυ δάκρυ κατεῖβεται ἠδὲ γυναικὶ
 θυμὸν ἐνὶ στήθεσσι ὀρίνεται; ἦ τε καὶ ἄλλως
 κεῖται ἐν ἄλγεσι θυμός, ἐπεὶ φίλον ὤλεσ' ἀκοίτην.
 ἀλλ' ἀκέων δαίνυσθε καθήμενοι, ἠὲ θύραζε
 κλαίετον ἐξελθόντε, κατ' αὐτόθι τόξα λιπόντε, 90
 μνηστήρεσσι ἄεθλον ἀάατον· οὐ γὰρ οἶω
 ῥηϊδίως τόδε τόξον ἐῦξοον ἐντανύεσθαι.
 οὐ γὰρ τις μέτα τοῖος ἀνὴρ ἐν τοῖσδεσι πᾶσι
 οἶος Ὀδυσσεὺς ἔσκεν· ἐγὼ δέ μιν αὐτὸς ὄπωπα,
 καὶ γὰρ μνήμων εἰμί, πᾶσι δ' ἔτι νήπιος ἦα." 95

- (i) What happens immediately before this passage? [2 marks]
- (ii) Translate lines 82-3 (δακρύσας . . . ἀνακτος) [2 marks]
- (iii) Scan lines 93-4 (οὐ γάρ... ὄπωπα) [2 marks]
- (iv) What aspects of the character of Antinous emerge from this extract? [4 marks]

(b) Homer Odyssey 22. 44-59

Εὐρύμαχος δέ μιν οἶος ἀμειβόμενος προσέειπεν·
“ εἰ μὲν δὴ Ὀδυσσεὺς Ἰθακήσιος εἰλήλουθας, 45
ταῦτα μὲν αἴσιμα εἶπας, ὅσα ῥέξουσιν Ἀχαιοί,
πολλὰ μὲν ἐν μεγάροισιν ἀτάσθαλα, πολλὰ δ’ ἐπ’ ἀγροῦ.
ἀλλ’ ὁ μὲν ἤδη κεῖται ὃς αἴτιος ἔπλετο πάντων,
Ἄντινοος· οὗτος γὰρ ἐπήληεν τάδε ἔργα,
οὔ τι γάμου τόσσον κεχρημένος οὐδὲ χατίζων, 50
ἀλλ’ ἄλλα φρονέων, τὰ οἱ οὐκ ἐτέλεσσε Κρονίων,
ὄφρ’ Ἰθάκης κατὰ δῆμον εὐκτιμένης βασιλεύει
αὐτός, ἀτὰρ σὸν παῖδα κατακτείνειε λοχῆσας.
νῦν δ’ ὁ μὲν ἐν μοίρῃ πέφαται, σὺ δὲ φεῖδες λαῶν
σῶν· ἀτὰρ ἄμμες ὄπισθεν ἀρεσσάμενοι κατὰ δῆμον, 55
ὅσσα τοι ἐκπέπεται καὶ ἐδήδοται ἐν μεγάροισι,
τιμὴν ἀμφὶς ἄγοντες ἑικοσάβοιον ἕκαστος,
χαλκόν τε χρυσόν τ’ ἀποδώσομεν, εἰς ὃ κε σὸν κῆρ
ἰανθῆ· πρὶν δ’ οὔ τι νεμεσσητὸν κεχολῶσθαι.”

- (i) What happens immediately before this passage? [2 marks]
- (ii) Translate lines 46-7 (ταῦτα...ἐπ’ ἀγροῦ). [2 marks]
- (iii) Scan lines 54-5 (νῦν δ’...δῆμον). [2 marks]
- (iv) What aspects of the character of Eurymachus emerge from this extract? [4 marks]

2. Greek Tragedy:

(a) Euripides *Medea* 59-73

Πα. οὐπω γὰρ ἡ τάλαινα παύεται γόων;	
Τρ. ζήλω σ'· ἐν ἀρχῇ πῆμα κοῦδέπω μεσοῖ.	60
Πα. ὦ μῶρος—εἰ χρῆ δεσπότας εἰπεῖν τόδε· ὡς οὐδὲν οἶδε τῶν νεωτέρων κακῶν.	
Τρ. τί δ' ἔστιν, ὦ γεραιέ; μὴ φθόνει φράσαι.	
Πα. οὐδέν· μετέγνων καὶ τὰ πρόσθ' εἰρημένα.	
Τρ. μή, πρὸς γενείου, κρύπτε σύνδουλον σέθεν· σιγῆν γάρ, εἰ χρῆ, τῶνδε θήσομαι πέρι.	65
Πα. ἤκουσά του λέγοντος, οὐ δοκῶν κλύειν, πεσσοὺς προσελθῶν, ἔνθα δὴ παλαίτατοι θάσσουσι, σεμνὸν ἀμφὶ Πειρήνης ὕδωρ, ὡς τούσδε παῖδας γῆς ἔλᾶν Κοριωθίας σὺν μητρὶ μέλλοι τῆσδε κοίρανος χθονὸς Κρέων. ὁ μέντοι μῦθος εἰ σαφῆς ὄδε οὐκ οἶδα· βουλοίμην δ' ἂν οὐκ εἶναι τόδε.	70

- (i) What happens in the lines leading up to this passage? [2 marks]
- (ii) Scan lines 61-2 (ὦ μῶρος...κακῶν). [2 marks]
- (iii) Translate lines 65-6 (μή, προς...θήσομαι πέρι). 2 marks]
- (iv) What impressions of the characters of the nurse and of the paedagogos do we receive from this extract? [4 marks]

(b) Euripides *Medea* 725-40

<p>Αι. τόσον γε μέντοι σοι προσημαίνω, γύναι· ἐκ τῆσδε μὲν γῆς οὐ σ' ἄγειν βουλήσομαι, αὐτὴ δ' ἔάνπερ εἰς ἔμοῦς ἔλθῃς δόμους, μενεῖς ἄσυλος κοῦ σε μὴ μεθῶ τιμι. ἐκ τῆσδε δ' αὐτὴ γῆς ἀπαλλάσσου πόδα· ἀναίτιος γὰρ καὶ ξένοις εἶναι θέλω.</p>	<p>725 730</p>
<p>Μη. ἔσται τάδ'· ἀλλὰ πίστις εἰ γένοιτό μοι τούτων, ἔχοιμ' ἂν πάντα πρὸς σέθεν καλῶς.</p>	
<p>Αι. μῶν οὐ πέποιθας; ἢ τί σοι τὸ δυσχερές; Μη. πέποιθα· Πελίου δ' ἐχθρὸς ἐστὶ μοι δόμος Κρέων τε. τούτοις δ' ὀρκίοισι μὲν ζυγεῖς ἄγουσι οὐ μεθεῖ' ἂν ἐκ γαίας ἐμέ· λόγοις δὲ συμβὰς καὶ θεῶν ἀνώμοτος φίλος γένοι' ἂν τὰπικηρυκεύματα.— οὐκ ἂν πίθοιο· τὰμὰ μὲν γὰρ ἀσθενῆ, τοῖς δ' ὄλβος ἐστὶ καὶ δόμος τυραννικός.</p>	<p>735 740</p>

- (i) What complaints against Jason has Medea made in the passage leading up to this extract? [2 marks]
- (ii) Translate lines 731-2 (ἔσται τάδ'...καλῶς). [2 marks]
- (iii) Scan lines 735-6 (Κρέων τε...γαίας ἐμε). [2 marks]
- (iv) What aspects of the characters of Medea and Aegeus are revealed in this extract? [4 marks]

3. Aristophanes' Comedy:

(a) Aristophanes *Wasps* 214-29

- Bδ. ἀλλ', ὦ πόνηρ', ἤξουσιν ὀλίγον ὕστερον
οἱ ξυνδικασταὶ παρακαλοῦντες τουτοῖ
τὸν πατέρα. 215
- Ξα. τί λέγεις; ἀλλὰ νῦν γ' ὄρθρος βαθύς.
- Bδ. νῆ τὸν Δί', ὀψὲ γοῦν ἀνεστήκασι νῦν.
ὡς ἀπὸ μέσων νυκτῶν γε παρακαλοῦσ' αἰεί,
λύχνους ἔχοντες καὶ μινυρίζοντες μέλη
ἀρχαιομελισιδωνοφρυνιχήρατα, 220
οἷς ἐκκαλοῦνται τουτόν.
- Ξα. οὐκοῦν, ἦν δέη,
ἤδη ποτ' αὐτοὺς τοῖς λίθοις βαλλήσομεν.
- Bδ. ἀλλ', ὦ πόνηρε, τὸ γένος ἦν τις ὀργίση
τοῦ τῶν γερόντων, ἔσθ' ὅμοιον σφηκιᾶ.
ἔχουσι γὰρ καὶ κέντρον ἐκ τῆς ὀσφύος 225
ὀξύτατον, ᾧ κεντοῦσι, καὶ κεκραγότες
πηδῶσι καὶ βάλλουσιν ὡς περ φέψαλοι.
- Ξα. μὴ φροντίσης· εἴαν ἐγὼ λίθους ἔχω,
πολλῶν δικαστῶν σφηκιὰν διασκεδῶ.

- (i) What is going on here? For what reason? [2 marks]
- (ii) Explain the four constituent elements in line 220 [4 marks]
ἀρχαιομελισιδωνοφρυνιχήρατα
- (iii) Translate lines 223-4 (ἀλλ', ὦ πόνηρε...σφηκιᾶ). [2 marks]
- (iv) Scan lines 228-9 (μὴ φροντίσης...διασκεδῶ). [2 marks]

(b) Aristophanes Wasps 698-714

Βδ. σκέψαι τοίνυν ὡς ἐξόν σοι πλουτεῖν καὶ τοῖσιν ἅπασιν
 ὑπὸ τῶν ἀεὶ δημοζόντων οὐκ οἶδ' ὅπη ἐγκεκύκλησαι,
 ὅστις πόλεων ἄρχων πλείστων ἀπὸ τοῦ Πόντου μέχρι
 Σαρδοῦς 700
 οὐκ ἀπολαύεις πλὴν τοῦθ' ὃ φέρεις ἀκαρῆ· καὶ τοῦτ' ἐρίω
 σοι

ἐνστάζουσιν κατὰ μικρὸν ἀεὶ τοῦ ζῆν ἔνεχ' ὥσπερ ἔλαιον.
 βούλονται γὰρ σε πένητ' εἶναι, καὶ τοῦθ' ὧν εἵνεκ' ἐρῶ σοι·
 ἵνα γιγνώσκῃς τὸν τιθασευτήν, καὶ ὅταν οὗτός γ' ἐπιπέδῃ
 ἐπὶ τῶν ἐχθρῶν τιν' ἐπιρρύξας, ἀγρίως αὐτοῖς ἐπιπηδᾷς.
 εἰ γὰρ ἐβούλοντο βίον πορίσαι τῷ δήμῳ, ῥάδιον ἦν ἂν. 706
 εἰσὶν γὰρ πόλεις χίλιαι αἱ νῦν τὸν φόρον ἡμῖν ἀπάγουσιν
 τούτων εἴκοσιν ἄνδρας βόσκειν εἴ τις προσέταξεν ἐκάστη,
 δύο μυριάδ' ἂν τῶν δημοτικῶν ἕζων ἐν πᾶσι λαγῶσι
 ἢ μὲν στεφάνοισιν παντοδαποῖσιν καὶ πυῶ καὶ πυριιάτῃ, 710
 ἄξια τῆς γῆς ἀπολαύοντες καὶ τοῦ ἵν Μαραθῶνι τροπαίου.
 νῦν δ' ὥσπερ ἐλαολόγοι χωρεῖθ' ἅμα τῷ τὸν μισθὸν ἔχοντι.

Φι. οἴμοι, τί ποθ' ὥσπερ νάρκη μου κατὰ τῆς χειρὸς καταχέ-
 ται;
 καὶ τὸ ξίφος οὐ δύναμαι κατέχειν, ἀλλ' ἤδη μαλθακός εἰμι.

- (i) Place the extract in its context. [2 marks]
- (ii) σκέψαι τοίνυν...ἐπιπηδᾷς (lines 698-705). Give three of the complaints against the democrats to be found in these lines. [3 marks]
- (iii) What does Bdelycleon think the democrats should do? What is the relevance of the empire and Marathon to his arguments? [3 marks]
- (iv) Translate lines 713-4 (οἴμοι, τί ποθ'...μαλθακός εἰμι). [2 marks]

4. Herodotus and the beginnings of history

(a) Herodotus 1. 31. 2-4

εούσης

5 ὀρθῆς τῇ Ἑρῆ τοῖσι Ἀργείοισι ἔδεε πάντως τὴν μητέρα αὐ-
 τῶν ζεύγεϊ κομισθῆναι ἐς τὸ ἱρόν, οἱ δέ σφι βόες ἐκ τοῦ
 ἀγροῦ οὐ παρεγίνοντο ἐν ᾧρῃ· ἐκκληϊόμενοι δὲ τῇ ᾧρῃ οἱ
 10 νεηρίαὶ ὑποδύντες αὐτοὶ ὑπὸ τὴν ζεύγλην εἶλκον τὴν ἄμαξαν,
 ἐπὶ τῆς ἀμάξης δέ σφι ὠχέετο ἡ μήτηρ, σταδίους δὲ πέντε
 καὶ τεσσεράκοντα διακομίσαντες ἀπίκοντο ἐς τὸ ἱρόν. ταῦτα
 δέ σφι ποιήσασι καὶ ὀφθεῖσι ὑπὸ τῆς πανηγύριος τελευτῇ
 15 τοῦ βίου ἀρίστη ἐπεγένετο, διέδεξέ τε ἐν τούτοισι ὁ θεὸς ὡς
 ἄμεινον εἶη ἀνθρώπῳ τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῶειν. Ἀργεῖοι
 μὲν γὰρ περιστάντες ἐμακάριζον τῶν νεηριέων τὴν ῥώμην,
 αἱ δὲ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα αὐτῶν, οἴων τέκνων ἐκύρησε. ἡ δὲ
 μήτηρ περιχαρῆς εἶσα τῷ τε ἔργῳ καὶ τῇ φήμῃ, σῆσα ἀντίον
 20 τοῦ ἀγάλματος εὐχετο Κλεόβι τε καὶ Βίτωνι τοῖσι ἐωυτῆς
 15 τέκνοισι, οἳ μιν ἐτίμησαν μεγάλως, τὴν θεὸν δοῦναι τὸ
 ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἀριστόν ἐστι.

- (i) Who is telling this story to whom and why? [3 marks]
- (ii) Translate Ἀργεῖοι μὲν γὰρ...ἐκύρησε (lines 10-12). [2 marks]
- (iii) On the evidence of this extract only, how would you assess Herodotus' skill as a story-teller? [4 marks]
- (iv) What, as it turned out, was τὸ ἀνθρώπῳ τυχεῖν ἀριστόν (lines 16-17) [1 mark]

(b) Herodotus 1. 91. 1-4

Τὴν πεπρωμένην
μοῖραν ἀδύνατά ἐστι ἀποφυγεῖν καὶ θεῶ. Κροῖσος δὲ πέμπτου
γονέος ἀμαρτάδα ἐξέπλησε, ὃς ἔων δορυφόρος Ἡρακλειδέων
δόλφ γυναικίῳ ἐπισπόμενος ἐφόνευσε τὸν δεσπότηα καὶ
5 ἔσχε τὴν ἐκείνου τιμὴν οὐδὲν οἱ προσήκουσαν. προθυμο-
μένου δὲ Λοξίῳ ὅπως ἂν κατὰ τοὺς παῖδας τοῦ Κροῖσου
γένοιτο τὸ Σαρδίων πάθος καὶ μὴ κατ' αὐτὸν Κροῖσον, οὐκ
οἴός τε ἐγένετο παραγαγεῖν Μοίρας. ὅσον δὲ ἐνέδωκαν αὐται,
ἦνυσέ τε καὶ ἐχαρίσατό οἱ· τρία γὰρ ἔτεα ἐπανεβάλετο τὴν
10 Σαρδίων ἄλωσιν, καὶ τοῦτο ἐπιστάσθω Κροῖσος ὡς ὕστερον
τοῖσι ἔτεσι τούτοισι ἄλους τῆς πεπρωμένης. δεύτερα δὲ
τούτων καιομένῳ αὐτῷ ἐπήρκεσε. κατὰ δὲ τὸ μαντήιον τὸ
γενόμενον οὐκ ὀρθῶς Κροῖσος μέμφεται· προηγόρευε γὰρ
οἱ Λοξίης, ἣν στρατεύηται ἐπὶ Πέρσας, μεγάλην ἀρχὴν [αὐ-
15 τὸν] καταλύσειν. τὸν δὲ πρὸς ταῦτα χρῆν εὖ μέλλοντα
βουλεύεσθαι ἐπειρέσθαι πέμψαντα κότερα τὴν ἑωυτοῦ ἢ τὴν
Κύρου λέγοι ἀρχήν. οὐ συλλαβῶν δὲ τὸ ῥηθὲν οὐδ' ἐπανειρό-
μενος ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω.

- (i) Who is speaking in this extract? In response to what? [2 marks]
- (ii) Translate προθυμομένου...Μοίρας (lines 5-8) [3 marks]
- (iii) Discuss, with reference to the text, what this extract tells us about Herodotus' views on the relationship between Fate and the gods. [3 marks]
- (iv) ἑωυτὸν αἴτιον ἀποφαινέτω (line 18).
On what grounds is this conclusion arrived at? [2 marks]

5. Socrates portrayed by Plato:

(a) Plato *Apology* 30c2-d6

Μὴ θορυβεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' ἐμμείνατέ μοι
οἷς ἐδεήθην ὑμῶν, μὴ θορυβεῖν ἐφ' οἷς ἂν λέγω ἀλλ' ἀκούειν·
καὶ γάρ, ὡς ἐγὼ οἶμαι, ὀνήσεσθε ἀκούοντες. μέλλω γὰρ οὖν
5 μηδαμῶς ποιεῖτε τοῦτο. εὖ γὰρ ἴστε, ἐάν με ἀποκτείνητε
τοιούτου ὄντα οἶον ἐγὼ λέγω, οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ
ὑμᾶς αὐτούς· ἐμὲ μὲν γὰρ οὐδὲν ἂν βλάψειεν οὔτε Μέλητος
οὔτε Ἄνυτος—οὐδὲ γὰρ ἂν δύναιτο—οὐ γὰρ οἶομαι θεμιτὸν
10 μεντὰν ἴσως ἢ ἐξελάσειεν ἢ ἀτιμώσειεν· ἀλλὰ ταῦτα οὗτος
μὲν ἴσως οἶεται καὶ ἄλλος τίς που μεγάλα κακά, ἐγὼ δ' οὐκ
οἶομαι, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ποιεῖν ἢ οὔτοσὶ νῦν ποιεῖ, ἄνδρα
ἀδίκως ἐπιχειρεῖν ἀποκτείνουσι.

- (i) μὴ θορυβεῖτε (line 1). Suggest reasons why the audience might be tempted to disobey this instruction. [2 marks]
- (ii) Translate μέλλω γὰρ...ποιεῖτε τοῦτο (lines 3-5). [2 marks]
- (iii) ἐμὲ μὲν...ἂν δύναιτο (lines 5-6). What reason does Socrates give for this belief? How persuasive do you find it? [3 marks]
- (iv) Offer an assessment of Socrates' character based on the evidence of this extract only. [3 marks]

(b) Plato Apology 39a1-b8

καὶ γὰρ ἐν ταῖς μάχαις πολλάκις δῆλον γίνεται ὅτι τό γε
ἀποθανεῖν ἂν τις ἐκφύγοι καὶ ὄπλα ἀφείς καὶ ἐφ' ἱκετεῖαν
τραπόμενος τῶν διωκόντων· καὶ ἄλλαι μηχαναὶ πολλαὶ εἰσιν
ἐν ἑκάστοις τοῖς κινδύνοις ὥστε διαφεύγειν θάνατον, εἴαν τις
5 τολμᾷ πᾶν ποιεῖν καὶ λέγειν. ἀλλὰ μὴ οὐ τοῦτ' ἢ χαλεπὸν,
ὦ ἄνδρες, θάνατον ἐκφυγεῖν, ἀλλὰ πολὺ χαλεπώτερον πονη-
ρίαν· θάττον γὰρ θανάτου θεῖ. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἅτε βραδύς
ὢν καὶ πρεσβύτης ὑπὸ τοῦ βραδυτέρου ἐάλων, οἱ δ' ἐμοὶ
κατήγοροι ἅτε δεινοὶ καὶ ὀξεῖς ὄντες ὑπὸ τοῦ θάττονος, τῆς
10 κακίας. καὶ νῦν ἐγὼ μὲν ἄπειμι ὑφ' ὑμῶν θανάτου δίκην
ὀφλῶν, οὗτοι δ' ὑπὸ τῆς ἀληθείας ὠφληκότες μοχθηρίαν
καὶ ἀδικίαν. καὶ ἐγὼ τε τῷ τιμήματι ἐμμένω καὶ οὗτοι.
ταῦτα μὲν που ἴσως οὕτως καὶ ἔδει σχεῖν, καὶ οἶμαι αὐτὰ
μετρίως ἔχειν.

- (i) What happens immediately before this speech begins? [2 marks]
- (ii) What particular advice from both his enemies and friends is Socrates rejecting in this extract? [2 marks]
- (iii) What will, according to Socrates in this passage, overtake him, and for what reasons? What will overtake his accusers, and for what reasons? [4 marks]
- (iv) Translate ταῦτα μὲν...ἔχειν (lines 13-14). [2 marks]

SECTION B

Answer one question from this section [10 marks].

6. How would you characterize the chief differences between the *Iliad* and the *Odyssey*?
  7. “Euripides’ women are both victims and avengers.” Discuss this assertion in relation to the plays you have studied.
  8. Write a brief appreciation of **two** examples of Aristophanic humour you have especially enjoyed, taking them from **different** plays.
  9. Basing your conclusions only on the parts you have read, consider what were the chief reasons why Herodotus wrote his Histories?
  10. Discuss, with detailed reference to the appropriate text, the character of Socrates which emerges from **either** the *Euthyphro* **or** the *Phaedo*
-

